

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خانواده , فضاسازی دینی

نویسنده:

دکتر علی قائمی امیری

چاپ اول

انتشارات

انجمن اولیا و مربیان

زمستان ۱۳۸۹

شماره ی انتشار: ۲۴۸

سرشناسه: قائمی امیری، علی، ۱۳۱۶

عنوان و نام پدیدآور: خانواده و فضا سازی دینی / نویسنده علی قائمی امیری.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان، شماره ی انتشار ۲۴۸

مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص. ۵/۱۴/۲۱ س م شابک: ۲-۲۷۴-۴۵۱-۹۶۴-۹۷۸

چاپ اول: ۱۳۸۹ وضعیت فهرست نویسی: فیپا یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس

موضوع: تربیت خانوادگی -- اسلام موضوع: اسلام و خانواده

شناسه افزوده: سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران.

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۲ خ ۱۶ ق / ۱۸ / BP۲۳۰ رده بندی دیویی: ۳۷ / ۴۸۳۷

شماره ی کتاب شناسی ملی ۲۰۳۹۹۸۲

شماره ی انتشار: ۲۴۸

انتشارات
انجمن اولیا و مربیان

خانواده و فضا سازی دینی

نویسنده: دکتر علی قائمی امیری

آماده سازی: مدیریت آموزش، تحقیقات و تألیفات، گروه تحقیقات و تألیفات (

ویرایش ادبی: آسیه رحیمی حروف پچینی انتشارات ویرای دانش

امور چاپ و توزیع: مدیریت اداری و مالی

چاپ اول: زمستان ۱۳۸۹ - ۲۰۰۰ جلد شابک: ۲-۲۷۴-۴۵۱-۹۶۴-۹۷۸

طراح جلد: جعفر اسدی چاپ و صحافی: آزاده قیمت ۴۴۰۰ ریال

کلیه ی حقوق محفوظ است

تهران، خیابان سپهبد قری، نبش خیابان سمیه، ساختمان زنده یاد علاقه مندان

طبقه ی ششم کد پستی: ۵۸۱۱۱-۱۵۹۹۹ صندوق پستی: ۹۴۴-۱۳۱۴۵

سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان تلفن ۸۲۲۸۱۱۱ - ۸۲۲۸۱

فروشگاه مرکزی: خیابان قدس، ابتدای خیابان طالقانی، شماره ی ۱۱۹

تلفن ۸۸۹۵۸۱۷۹ نمایر ۸۸۹۵۸۱۹۰

WWW.Payvand.Medu.ir

آدرس وب سایت

E-mail: payvand@medu.ir

پست الکترونیک

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۹	سخن نامبر
۱۰	پیش‌گفتار
۱۵	بخش ۱ - شرح نامگذاری کتاب
۱۶	گفتار ۱ - خانواده
۲۱	گفتار ۲ - فضاسازی
۲۶	گفتار ۳ - دین و نقش آن در زندگی
۳۳	بخش ۲ - هدف، برنامه و روش فضاسازی
۳۴	گفتار ۴ - هدف فضاسازی
۴۰	گفتار ۵ - برنامه‌ی فضاسازی
۴۵	گفتار ۶ - روش فضاسازی
۵۱	گفتار ۷ - دستاورد فضاسازی
۵۷	بخش ۳ - مباحث دین
۵۸	گفتار ۸ - اعلامیه
۶۴	گفتار ۹ - تدابیر اجرایی
۷۰	گفتار ۱۰ - میثاق

بخش ۴ - نوع فضاسازی	۷۷
گفتار ۱۱ - فضاسازی ذهنی	۷۸
گفتار ۱۲ - فضاسازی روانی	۸۳
گفتار ۱۳ - فضاسازی عاطفی	۸۸
گفتار ۱۴ - در بعد فطرت و وجدان	۹۳
گفتار ۱۵ - فضاسازی جسمانی - زیستی	۹۹
بخش ۵ - فضاسازی واقعیت‌ها	۱۰۳
گفتار ۱۶ - فضاسازی اجتماعی	۱۰۴
گفتار ۱۷ - فضاسازی فرهنگی	۱۱۰
گفتار ۱۸ - فضاسازی اقتصادی	۱۱۵
گفتار ۱۹ - فضاسازی سیاسی	۱۱۹
گفتار ۲۰ - فضاسازی اخلاقی	۱۲۳
بخش ۶ - فضاسازی در مراحل عمر	۱۲۷
گفتار ۲۱ - قبل از تولد	۱۲۸
گفتار ۲۲ - مرحله‌ی کودکی	۱۳۳
گفتار ۲۳ - مرحله‌ی نوجوانی	۱۴۰
گفتار ۲۴ - دیگر مراحل و اصول	۱۴۵
بخش ۷ - عوامل و ابزار فضاسازی	۱۵۱
گفتار ۲۵ - انسان‌ها	۱۵۲
گفتار ۲۶ - ابزار ارتباط جمعی	۱۵۷
گفتار ۲۷ - عوامل ماورای ماده	۱۶۲

بخش ۸ - روش‌ها در فضاسازی	۱۶۹
گفتار ۲۸ - روش عرضه و ارائه	۱۷۰
گفتار ۲۹ - از طریق شنوایی	۱۷۶
گفتار ۳۰ - منطق و برهان	۱۸۲
گفتار ۳۱ - تعمق‌خواهی	۱۸۷

بخش ۹ - فنون مؤثر در فضاسازی	۱۹۳
گفتار ۳۲ - آراستگی‌ها	۱۹۴
گفتار ۳۱ - به‌کارگیری هنر	۱۹۹
گفتار ۳۴ - عرب و ملامت	۲۰۴
گفتار ۳۵ - فرهنگ‌ری	۲۱۰

بخش ۱۰ - مؤیدات در فضاسازی	۲۱۷
گفتار ۳۶ - داشتن خط و هماهنگی	۲۱۸
گفتار ۳۷ - استفاده از عوامل جذب	۲۲۳
گفتار ۳۸ - استمداد و دعا	۲۲۹
گفتار ۳۹ - مراقبت‌ها	۲۳۵

بخش ۱۱ - پرهیزها در امر فضاسازی	۲۳۹
گفتار ۴۰ - پرهیز از سخت‌گیری	۲۴۰
گفتار ۴۱ - پرهیز از خسته کردن	۲۴۵
گفتار ۴۲ - پرهیز از وعده‌های دروغ	۲۵۰

بخش ۱۲ - پایان کتاب	۲۵۷
گفتار ۴۳ - رعایت اصولی در فضاسازی	۲۵۸
گفتار ۴۴ - جمع‌بندی بحث‌ها	۲۶۲

پیشگفتار

عصر کنونی ما عصر انفجار علم، عصر ارتباطات وسیع و همه‌جانبه از طریق وسایل و رسانه‌های گروهی و عصر تحولات و تغییرات سریع است و سرعت این تحولات و تغییرات به حدی است که انطباق رفتاری انسان با آن‌ها همیشه با تأخیری قابل توجه صورت می‌گیرد (و حتی در مواردی این انطباق غیرممکن می‌گردد).

نسل امروزه در حال گذر از ساختارهای مأنوس پیش از رنسانس و آرامش‌های ویزی بود در آن ساختار، و ورود به دنیای پر از اضطراب و احساس ناامنی ناشی از رشد علم و مدنیت صنعتی منهای خداست.

وضعیت جوامع در عصر به‌زنده‌ام است که عده‌ای از صاحب‌نظران، آن را عصر بحران، ناامنی، جنگ، سروش و عصر هجمه‌ی وحشیانه و حیوانی قدرت‌های بزرگ نام نهاده‌اند. اعمال تفکرات استکباری قدرت‌های بزرگ، دریای آرام گذشته را پر از تلاطم نموده و رکشتمن را از مسافر مستضعفان را در معرض غرق و فنا قرار داده است.

برای رفع این مشکلات، صاحب‌نظران فکر و فلسفه به تدوین مکتب‌ها و ترسیم خطوطی پرداخته‌اند که پس از ده‌ها سال اجرا در دنیا درد بشر را درمان نکرده بلکه بر میزان سردرگمی و تشکیلات اعتقادی، درد و بدل کردن خطوط فکری انسان‌ها افزوده‌اند.

در بررسی و تحقیق به‌منظور علت‌یابی این اوضاع و شرایط، نظرات گوناگونی دیده می‌شود که برای دفاع از هر کدام آرا و نظریاتی وجود دارد. اما به‌نظر ما مهم‌ترین علت، افول ستاره‌ی اعتقادی و دینی مردم و تزلزل باورهای مذهبی آنان است که آن نیز ریشه در غرور ناشی از رشد و توسعه‌ی مدنیت صنعتی است.

آری عِلَّتْ عَمَدَه، «فراموشی خدا» ست که حاصل آن از خودبیگانگی است که قرآن مجید آن را به بشریت هشدار داده و فرمود: وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ^۱ از کسانی نباشید که خدا را فراموش کرده‌اند و خدای نیز آنان را به خودفراموشی (از خود بیگانگی - الینیاسیون) کشانده است.

بحران معنوی در جهان امروز، بشریت را به مرزی کشانده است که مطالعه‌ی کتاب‌های آسمانی را نشانه‌ی عقب‌ماندگی دانسته و به فرموده‌ی رسول خدا (ص) به روزگاری کشیده شده‌اند که حتی از گفتن اذان خودداری می‌کنند و آن را به افراد ضعیف، وامی‌گذارند؛ سیئاتی علی‌الناس زمان یترکون الاذان علی ضعفائهم^۲

آری، خلأ معنوی ناشی از فراموشی مذهب و باورهای دینی سبب توسعه‌ی پوچ‌گرایی (نهیلیسم^۳) و وابستگی به مکتب‌هایی شده است که جز غریزه‌ی شکم و اعمال غریزه‌ی جنسی، صدق‌التری را نمی‌شناسند. و در کل، بشر امروز در بیابان جهان همچون صافر گم‌گشته‌ای است که در برابر راه‌های فراوانی قرار است گرفته و گزینش راه درست برای او بسیار مشکل شده است.

این‌که پاسخ‌گویی و گناه این وضع و شرایط بر عهده کیست، نمی‌توان بدان پاسخ صریحی داد. شاید در یک عبارت ساده و مختصر بیان گفت که گناه آن برعهده‌ی دستگاه تربیت جوامع است. و می‌دانید غرض از دستگاه تربیت، هر مؤسسه، هر سازمان و هر نهاد و ابزار، هر گروه و یا هر تشکیلی است که امر تربیت و توان نفوذ فکری و رفتاری آدمی را برعهده دارد و آن شامل خانواده، مدرسه، جامعه، و وسایل و ابزار ارتباطی جدید و قدیم،

مؤسسات تبلیغی، باشگاه‌ها، هیئت‌ها، زمام‌داران فکری و سیاسی مردم و ... است.

اما این‌که راه‌چاره چیست، باید به صراحت و از زبان وحی پاسخ داد که تنها راه نجات، بازگشت به فرمان الهی و کتاب یا دستورالعمل حیات تدوین‌شده از جانب اوست که آفرینش و مدیریت انسان و جهان را برعهده دارد؛ **أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ**^۱.

پیامبر گرامی اسلام فرمود: **السَّعَادَةُ كُلُّ السَّعَادَةِ، طَوْلُ الْحَيَاةِ فِي طَاعَةِ اللَّهِ** ه. «بی‌خوش‌بختی بشر و طولانی بودن حیات و گذران آن در سایه‌ی پیروی خداوند است»^۲.

آری آدمی بی‌خوش‌بختی را نخواهد دید مگر آن‌گاه که به‌راه خدا باز گردد و عالم او را که منطبق بر فطرت انسان و به‌دور از سودجویی خالق به علت بی‌نیازی و سئای **لِلَّهِ أَوَسْتُ**^۳ مورد فهم، درایت و عمل قرار دهد. آن‌کس که مدعی شود بهتر از خداوند دستورالعمل حیات برای بشر آورده است، سخنی به‌گزارف گفتار نیز آن‌کس که به‌غیر راه خدا راهی را برای خوش‌بختی برگزیند، از گم‌راهی سردرآورده است و این حاصل تجربه‌ی گذشته و دوران حال است (در عصر ما به‌روپاشی نظام مارکسیسم در شوروی بنگرید).

برای رسیدن به این مقصد باید مراحل را به‌تدریج بگذرانند:

۱- تهیه‌ی پاسخ این سؤال که چرا مذهب می‌تواند پاسخ‌گو باشد و برای

قبول آن چه ضرورت‌ها و چه معیارهایی وجود دارد؛

۲- شناخت مذهب و آیین بر حق الهی در عصر ما با تعمق و توجه

همه‌جانبه؛

۱- اعراف: ۵۷

۲- مختصر فصل الخطاب؛ ص ۱۶۹

۳- بقره: ۲۱۷

۳- فضاسازی دینی برای رشد و پرورش انسان نوظاسته در آن فضا (که موضوع بحث این نوشتار است)؛

۴- تربیت دینی و مذهبی انسان براساس روش‌های موجود علمی و عملی (که خواستار تألیف دیگری است)؛

۵- جزم کردن عزم و اراده برای عمل جدی به آن آیین.

ما معتقدیم که انسانیت از گوهر دین الهی برمی‌خیزد؛ و دینی که دست‌آلوده و «تحریف» به آن نرسیده و از اوهام، خرافات، کاستی و فزونی بی‌حساب به دور است. این دین براساس دلایل و اسناد مقتضی که در اختیار محققان می‌باشد، آیین مقدس اسلام است.

کاری که ما در این کتاب دنبال می‌کنیم، مبحث سوم طرح مذکور تحت عنوان فضاسازی دینی است. البته تا حدودی به تربیت دینی نیز پرداختیم؛ اما خط فکری ما این بود که فضا سازی دینی مقدم بر تربیت دینی است؛ چرا که پیش از آوردن مهمان، نخست به سامان‌دهی خانه و پاک‌سازی فضا باید پرداخت.

در مورد روش کار، یادآوری چند نکته بایسته است :

۱- قسمت‌هایی از کتاب پیش‌رو با استفاده از منابع و کتاب‌ها، روش کتاب‌خانه‌ای فراهم شده است، که با فیش‌برداری و تهیه‌ی یادداشت‌ها، به این کار پرداخته‌ایم.

۲- بخشی از آن با استفاده از روش‌های میدانی و بررسی آزمایش‌ها است که حاصل آن به صورت فیش تهیه و تدوین شده است.

۳- ناگفته نماند که خود، پنجاه و یکمین سال معلّی را پشت سر می‌گذارم و در این دوران نزدیک به ۷۱ سالگی، تجاربی را از تدریس در دبستان، دبیرستان، و دانشکده‌ها، در مراحل کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا به‌دست آورده‌ام که حاصل و ترکیب آن با موارد فوق، توفیق

استنباط از آیات و روایات را به من بخشیده است که در جای جای کتاب، چهره‌های خود را می‌نمایاند.

کاری نکرده‌ایم که لایق دنیای اسلام و مسلمانان باشد، ولی با محدودیت عملی و اقتصادی، و همچنین محدودیت زمان و دیگر دشواری‌ها، به میزان وسع و لیاقت این سیاهه‌ها را مدون کرده‌ام و امید دارم آیندگان آن را تکمیل کرده و اثر نیکوتری را پدید آورند و تقدیم دنیای اسلام نمایند.

با همه‌ی اعتراف به ناچیزی اثر، از خدای می‌خواهم آن را ذخیره‌ی روز رسوخیزر روز تغابن من قرار دهد. ما فقیر مطلق و بی‌چیزیم، اما خدای ما غنی است و من برخلاف تصوّر عده‌ای معتقدم که گاهی خداوند بهشت را به بهانه می‌دهد نه به بها؛ چرا که در پیشگاه عظمت او، کارها چه بهایی دارند تا بر سر آن مسئله‌ای صورت گیرد. پس به ناچار، هم‌چون طفلی باید به بهانه‌ی تقدیم ران ملخی از من توفیق بذل و عطا داشت.

تاریخ ۸۷/۱/۱ شب نوروز ۱۳۸۷، ساعت یک بامداد